

ПУБЛІЦИСТИКА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: ЖАНРОВІ РІЗНОВИДИ, ПРОБЛЕМАТИКА

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 1 (31). Тарасюк В. Публіцистика Тараса Шевченка: жанрові форми і проблематика; 13 стор.; кількість бібліографічних джерел – 14; мова – українська.

Анотація. У статті розглядається публіцистика Т. Шевченка. Досліджуються її форми та проблематика.

Ключові слова: публіцист, публіцистика, рецензія, щоденник, автобіографія, жанр.

У національно-культурному житті України немає постаті, могутнішої за Т. Шевченка. Невипадково ще П. Куліш у «Слові над гробом Шевченка» зазначав: «Були в нас на Україні великі воїни, були великі правителі, а ти став вище всіх їх, і сім'я рідна в тебе найбільша. Ти бо, Тарасе, вчив нас не людей із цього світу згоняти, не городи й села опановувати: ти вчив нас правди святої живостворящої...» [5, 106]. А С. Єфремов, своєю чергою, наголошував: «Справді, для України вага Шевченкового генія переходить ті межі, які поставлено навіть перед великим письменником у їхній батьківщині: він сам був для неї тим сонцем, що «за собою день веде», – день нового народження на світ, як великого культурного народу» [3, 378].

Цілком природно, що й дослідницький магнетизм щодо вивчення постаті геніального Кобзаря та його творчості в усі часи був відчутним. Критики й оглядачі під різними кутами, прямо чи опосередковано, але постійно звертали увагу на того, хто став справжнім провідником нації [1], [2], [6]... Утім скільки б не говорили, не писали про Т. Шевченка, він завжди перебуватиме в полі зору літературознавців, мистецтвознавців, філософів... У зв'язку з цим доречною є думка Я. Ісаєвича: «Поняття вичерпності дослідження, яким оперують деякі вчені (навіть у тому випадку, коли пишуть, що «не претендують на вичерпність») тут недоречно: самі Шевченкові рядки будуть завжди більш вичерпними (завдяки, власне, своїй невичерпності і неоднозначності), ніж будь-яка їх інтерпретація» [4, 49]. До того ж контекст доби завжди вимагатиме розставлення своїх акцентів. Як зазначає М. Павлюк, «потреба суспільства в Шевченковому слові незмірно зросла: українська нація шукала в ньому дороговказу до розв'язання доленосних проблем свого історичного буття» [7, 170]. Вищесказане значною мірою стосується публіцистики нинішнього ювіляра. Адже в ній закумуляовано чимало важливих висновків, вражень, заповітів, які не втрачають своєї сили й сьогодні.

Зважаючи на *актуальність* публіцистичних творів Великого Кобзаря та на те, що переважно

дослідники віддають перевагу вивченню поетичної спадщини автора, що цілком закономірно, у статті поставлено за *мету* оцінити саме публіцистику Т. Шевченка. Досягнути результату вирішено шляхом розв'язання конкретних *завдань*:

1. Визначити найхарактерніші риси публіцистики діяча.

2. Дослідити її жанрові форми.

3. З урахуванням значимості окреслити коло проблем, порушених у відповідних публікаціях.

Об'єктом дослідження стали публіцистичні напрацювання автора. За *предмет розвідки* взято жанрові форми та проблематику відповідних текстів. Головні *методи дослідження* – жанровий і проблемно-тематичний. Перший із них дає можливість дослідити матеріали з урахуванням жанрових форм, а другий – беручи до уваги проблематику.

Загалом Т. Шевченко залишив вагому творчу спадщину, однак її публіцистичний сектор становлять тільки «Передмова» (фактично післямова) до першого видання поеми «Гайдамаки» (1841) і розміщене на обкладинці книжки звернення до передплатників під назвою «Панове субскрибенти!», передмова до нездійсненого видання «Кобзаря» (1847), рецензія «Бенефис г-жи Пиуновой, января 21, 1858 года», автобіографія (1860) і щоденник 1857 – 1858 рр. Аналіз цих творів дає підстави виокремити щонайменше кілька особливостей. По-перше, кількісно публіцистика автора є невеликою, а якісно – надзвичайно емка. По-друге, у жанровому розумінні вона не вписується в рамки класичної публіцистики. Справді, передмову (чи післямову), звернення або щоденник важко назвати традиційними публіцистичними жанрами. Тут хіба що рецензія – чітко виражений представник групи аналітичних публікацій. Навіть автобіографія у формі автобіографічного листа тяжіє до все ж доволі незвичної епістолярному стилю художньої публіцистики. Попри це, однак, внутрішня енергетика слова, що постає в широкому діапазоні палітри виражальних засобів, з урахуванням злободенної й такої ж розмаїтої проблематики настільки потужна, що за всієї прив'язаності до часу лишається незгасною й досі. Геніальний Т. Шевченко залишив нащадкам праці з непересічним

публіцистичним струменем. Із них постає вагомий зріз питань, які лежать у площині політики, філософії, культури, літератури, журналістики, естетики та інших суспільних галузей.

Першим публіцистичним виступом Т. Шевченка стала «Передмова» до поеми «Гайдамаки» і звернення до передплатників «Панове субскрибенти!» (1941). Останнє є невеликим – якихось півтора десятка речень. Утім, адресуючи слова передплатникам, автор розставляє акценти суспільного-літературного спрямування. Зокрема саркастично звучать рядки до вельможних земляків із привілейованих верств населення, які зневажають рідну літературу, а отже, слово свого народу: «Єсть ще і такі паничі, що соромились свою благородну фамілію (Кирпа-Гнучкошиенко-въ) і надрюковати в мужицькій книжці» [11].

У такому ж ключі порушено важливі питання в «Передмові». Хоч теж невеликого розміру, але й вона сповнена важливого ідейного звучання. У дусі напрацювань майбутнього Кирило-Мефодіївського товариства автор говорить, «що ми одної матері діти, що всі ми слав'яне». І хоч не обходиться без трагізму, але «нехай бачать сини і внуки, що батьки їх помилялись, нехай братаються знову з своїми ворогами. Нехай житом-пшеницею, як золотом покрита, не розмежованою останеться навіки од моря і до моря слав'янська земля» [12]. Це своєрідний заклик до всіх слов'янських народів бути в порозумінні та єдності.

Воднораз промовець залишається українцем-патріотом. Він зазначає, що «Гайдамаки» написані за спогадами та переказами звичайних людей із народу. А погляд останнього – правдивий і немає нічого спільного з думкою офіційних представників історичної науки, які обслуговували царизм. При цьому Т. Шевченко подає своєрідний приклад-урок публіцистам, як потрібно чітко й точно зазначати «межі» своєї точності, міру правдивості, коли доводиться писати про конкретні історичні події: «Про те, що діялось на Україні 1768 року, розказую так, як чув од старих людей; надрюкованого і критикованого нічого не читав, бо, здається, і нема нічого. Галайда впововину видуманий, а смерть вільшанського титара правдива, бо ще є люди, которі його знали. Гонта і Залізник, отамани того кровавого діла, може, виведені в мене не так, як вони були, – за це не ручаюсь. Дід мій, нехай здоров буде, коли зачина розказувать що-небудь таке, що не сам бачив, а чув, то спершу скаже: «Коли старі люди брешуть, то й я з ними» [12].

Послідовним у своєму світобаченні залишається Т. Шевченко й у передмові до нездійсненого видання «Кобзаря» (1847). У середині 1840-х років остаточно сформувалися суспільно-політичні та філософсько-естетичні вподобання митця. Він це зримо декларує й чітко вказує, до кого звертається: «До вас слово моє, о братія моя українська возлюбленна» [13].

Що ж хоче донести через друковане слово до своїх земляків поет-публіцист? Насамперед акцентує увагу на суспільному значенні літератури. Уже епіграф, запозичений із віршованої комедії «Лихо з розуму» відображає ідейні позиції Т. Шевченка. Він закликає в такий спосіб услід за О. Грибоедовим «воскреснути» від засилля «чужих мод», аби народ хоч за мовою не вважали за інший. Фактично лунає своєрідний заклик до вітчизняних письменників зберігати в творчості свою національну самобутність, а не бити поклони перед іноземною літературою. Водночас публіцист ратує за співпрацю різних культур, передовсім слов'янських. При цьому висловлює жаль, що в братніх сусідніх народів друкують, «а в нас анітелень, неначе всім заціпило». Потрібно не боятися «нашествія іноплеменних журналістів» і давати відсіч тим «імперським» ідеологам, котрі «кричать о братстві», а насправді «гризуться, мов скажені собаки. Кричать о единой славянской литературе, а не хотят і заглянуть, що робиться у слов'ян!» [13]. Більше того, в українських творах їх недруги захвалюють усе найгірше, аби збити вітчизняних письменників зі шляху істинного розвитку. І ще прикріше, що «наші патріоти-хуторяни й собі за ними». Т. Шевченко зазначає: ми самі в цьому винні, тому що «не бачили нашого народу». Потрібно реально розпізнати «своїх мужиків»: «Е ні, братики, прочитайте ви думи, пісні, послушайте, як вони співають, як вони говорять меж собою». І далі автор закликає: «Отак-то, братія моя возлюбленна. Щоб знать людей, то треба пожить з ними. А щоб їх списувать, то треба самому стать чоловіком, а не марнотрателем чорнила і паперу. Отойді пишіть і дрюкуйте, і труд ваш буде трудом чесним» [13]. У цих рядках надзвичайно цінний заповіт письменникам, журналістам, публіцистам – потрібно знати народ, гущу його життя. Тільки в такому разі можна правдиво відобразити дійсність.

У контексті сказаного в передмові до «Кобзаря» промовистою є згадка про декількох зарубіжних письменників. Зокрема посилення на шотландського поета Р. Бернса. Його Т. Шевченко називає «народним і великим», який надзвичайно добре знав потреби своїх земляків, володів пером справжнього сатирика. Так само заслуговують на повагу сербський письменник В. Караджич або словацький і чеський поет П. Шафарик «і ініе», які «не постриглись у німці (ім би зручніше було), а остались слов'янами, щирими синами матерей своїх, і славу добрую стяжали? Горе нам! Но, братія, не вдавайтесь в тугу, а молитесь Богу і работайте разумно, во ім'я матері нашої України безталанної» [13]. Отже, маємо інший важливий заповіт славного Кобзаря – працювати на рідну державу, про яку в часи поета можна було тільки мріяти. Адже «безуміє нас обуяло отим мерзенним і богупротивним панством. І саме «оті Кирпигнучкошиенки сутяги» й «проміняли свою добру

рідну матір...» [13]. Ще одне застереження, яке слід пам'ятати й сучасним українцям.

У публіцистичній творчості Т. Шевченка приділяв вагому роль не лише літературі, а й мистецтву загалом. Показовою в цьому є рецензія «Бенефіс г-жи Пиуновой, января 21, 1858 года» [10]. Автор цієї аналітичної публікації добре знав театр, видатних театральних діячів, акторів. Серед них – і актрису К. Пиунову. З нею в Нижньому Новгороді безпосередньо звела доля поета-публіциста, де він очікував на своє подальше майбутнє після заслання й відвідував постановки спектаклів місцевого театру.

Опублікована в «Нижегородских губернских ведомостях» в тому ж році, а за 10 днів передрукована в «Приложениях» до газети «Московские ведомости», рецензія стала прикладом того, як навіть про відому й близьку людину, до якої критик не приховував почуттів, потрібно публічно говорити чесно й повнокровно, при цьому демонструючи високі мистецькі смаки, зокрема в театрознавстві. Т. Шевченко з рецензії постає неупередженим критиком і аналітиком.

Потрапивши на бенефіс акторки, автор справедливо зазначає, що К. Пиунова того варта, бо не тільки «мила й природна», а й володіє всіма задатками, потрібними для сценічного мистецтва. Зважаючи ж на юний вік театралки, слід очікувати розквіту таланту. Але рецензент зазначає: успіхи породжують і серйозні вимоги до обдарувань. Він не радить зациклюватися лише на ролях (хай і найкращих) простосердно-милих дівчат, оскільки це призводить до легкості й одноманітності, а тому може нашкодити творчій кар'єрі. Отже, потрібно розширювати репертуар. Тим паче, що у виконанні К. Пиунової є хороші приклади – ролі жвавої вдовиці в комедії О. Островського «Бідність – не порок» і Тетяни в «Москалі-чарівнику» І. Котляревського. Це, зокрема, підтвердив і визначний актор української та російської сцени М. Щепкін, який саме прибув у Нижній Новгород і взяв участь у кількох спектаклях. Також Т. Шевченко рекомендує бенефіціантці попрацювати над дикцією, а оцінюючи гру інших акторів, звертає увагу й на такі речі, як міміка, повнота ролей, їх відповідність згідно з творчими задатками.

Як засвідчує зміст рецензії, тільки праця, вимогливість, самовдосконалення можуть посправжньому розвинути істинний талант. А ґрунтовне звернення уваги в публікації на спектакль підтверджує, якої високої думки був Т. Шевченко про виховну роль театру в суспільстві. Поява ж «Бенефіса г-жи Пиуновой, января 21, 1858 года» в тогочасній російській пресі не тільки сприяла популяризації одного з видів сценічного мистецтва, а й засвідчила високі професійні якості рецензента, насамперед знання ним суті справи, виваженість, принциповість і водночас об'єктивність.

У невеликій публіцистичній спадщині Кобзаря особливе місце займає автобіографія [9].

Як зазначає, А. Річицький, у Т. Шевченка «не було ні організованого його соціального оточення, ні революційної ситуації. Йому самому так доводилося характеризувати становище суспільних сил свого часу й місця... [8, 210]. Ці характеристики наскрізь пронизують твори автора. І власноруч написана біографія про особисте життя тому є підтвердженням. Причому з надпотужною викривальною силою. Попри те, що текст довелося серйозно підкоригувати з огляду на цензурні перепони, антикріпосницький дух написаного очевидний. Т. Шевченко зумів ідейно передати через своє важке буття трагізм долі мільйонів земляків, які так само потерпали від самодержавства.

Узявшись за перо на прохання редактора журналу «Народное чтение» О. Оболенського в 1860-му році, Т. Шевченко гірко, іронічно, але з людською гідністю передає в автобіографічному листі до видання свій сповнений болу, поневірянь і жорстокості життєвий шлях. Автор таврує деспотизм, бездушність існуючого ладу, особливо, коли ще хлопчиком намагався пізнати ази науки. Воднораз теплом пройняті рядки про тих, хто допоміг ціною викупу здобути свободу й відкрити шлях до літератури, мистецтва. Однак потім був донос, арешт із Костомаровим, Кулішем та іншими діячами – як наслідок, «без суду й слідства розіслали їх у різні фортеці». І довелося з усіма нелюдськими умовами відчутти неймовірну гіркоту неволі – «був засланий в Орську фортецю й потім у Новопетровське укріплення з найсуворішою забороною писати й малювати» [9]. Та знову знайшлися добрі люди, які «за клопотанням» дарували звільнення. Але це теж була до певної міри ілюзорна свобода, адже після двох років тяганини цензурний комітет дозволив «надрукувати тільки ті зі своїх творів, які були надруковані до 1847 року, викресливши з них десятки сторінок (прогрес)» [9]. Так іронічно завершує свою оповідь Т. Шевченко, натякаючи на удавану «царську милість».

Автобіографія в особі її головного героя ґрунтується на чіткому протиставленні простолюду поміщикам та іншим самодержавним сатрапам. Із розповіді відчувається, наскільки автор стримував емоційний тон перед цензурою, але водночас зумів донести читачеві сповнені болу та сліз емоції від пережитого з усіма його жахіттями фізичного й духовного планів. Невипадково цей вищезначений яскравий публіцистичний твір викликав суспільний резонанс і був надрукований не лише в російській, а й у німецькій, польській пресі.

Публіцистичну силу творчості Т. Шевченка не можна уявити без іще одного промовистого твору – «Щоденника» [14]. Цей художньо-публіцистичний зразок увібрав у себе риси різних жанрів – нарису, зарисовки, фейлетону, памфлету... Автор вів записки для себе й друзів, а тому тон занотованого – щирий, емоційний, пристрасний. Уміщені приказки, фразеологізми, терміни,

імена, описи, характеристики, філософські роздуми тощо свідчать, наскільки обізнаним, усебічно розвиненим був публіцист. Спектр порушених при цьому питань доволі розмаїтий, зокрема представлено погляди на соціальну дійсність, мистецтво, літературу тощо.

Слід зазначити, що Т. Шевченко щоденник намагався вести ще на початку заслання, коли прибув в Орську фортецю. Однак продовжити записи відмовився. Утім пізніше все ж знову взявся за перо. Записи вів практично протягом року – із червня 1857 по липень 1858 рр., охоплюючи нотатками період від заслання (у 1850–1857 роках автор перебував у Новопетровському укріпленні) та після нього подорожі до Петербурга. Реально представлено в записах виходить за ці хронологічно-географічні межі. Через конкретику знову подано типізовані й небайдужі зрізи тогочасся, тому пережите й занотоване літописцем стає вагомим для читацького загалу.

Автор називає свій витвір «журналом» і зазначає, що пише не для друку чи миттєвої слави. Воднораз рядок за рядком уносилися в зошит хоч безсистемно, але при цьому яскраво закарбовували дійсність.

Зі щоденника знову вловлюється антикріпосницький дух, антисамодержавницький настрій. Про тогочасну систему автор говорить із неприхованим сарказмом. Т. Шевченко вважає, що більшої кари за солдатство для нього немає. І до всього ще й заборонено писати. «Трибунал під головуванням самого сатани не міг би виголосити такого холодного, нелюдського вироку. А бездушні виконавці вироку виконали його з обурливою точністю. Август-язичник, засилаючи Назона до диких гет, не заборонив йому писати й малювати. А християнин М[икола] заборонив мені те й інше. Обидва кати. Але один з них кат-християнин! І християнин дев'ятнадцятого століття, в очах якого виросла величезна держава у світі, зросла на засадах Христової заповіді» [14]. В умовах жорсткої цензури краще сказати годі було.

Памфлетні рядки адресуються «бездушному сатрапу й повірнику царя», «гнилому старому розпуснику», котрий користується славою благодійника, а насправді грабує свій край. Або ж узяти лікаря Нікольського, котрий отримував насолоду від того, що полюбляв дивився, як витягує носок чоловік, аж синіючи від напруження. Ось і констатує автор після такого приниження: «Кати, як видно, за покликанням і тільки за назвою лікар». Так само непримиренно пише літописець про «брудну, кабашну шваль, прикриту полковницьким мундиром і 600-ми кріпосних душ», про «мініатюрну комаху» у вигляді «сина статського радника Порцієнка». З ідкою іронією готовий хронікар на медалі, де з одного боку був би надпис під портретами «перших наших апостолів-мучеників»: «Перші російські благовісники свободи», зробити помітку й на звороті під портретом

головного правителя: «Не перший російський коронований кат». Відчутним сатиричним струменем супроводжується й гірка соціальна дійсність царської доби: «Якovo ж то бути порядній і сімейній людині комендантом цього закордонного гніздилища безмежних гидот? Бути суддею і розбирателем цих нескінченних щоденних гидот. А він як начальник зобов'язаний бруднитися в цьому смердючому бруді. Огидний обов'язок» [14].

Подібних записів у «журналі» чимало. Утім на їх фоні, особливо порівняно з офіцерами, «цією привілейованою кастою», із душевним співчуттям згадано про солдатів. Вони є найбіднішою й «найжаліснішою» верствою населення, у якої практично забрано все: сім'я, родина, свобода.

Утім щоденник – життєствердний. Навіть після всіх поневірянь, принижень і знущань, яких зазнав сам Т. Шевченко, він готовий простити «темних мучителів наших, як пробачив Милосердий Чоловіколюбєць своїх жорстоких розпинателів», налаштований звертатися до чогось «світлого й тихого, як наш український осінній вечір» [14]. Автор здатний радіти «тихому меланхолійному дощику», з теплотою згадує М. Щепкіна, сімейство С. Аксакова, графське подружжя Толстих, К. Брюллова, «справжнього, простого, благородного земляка»...

Актуальними є думки автора про творчість. Він, зокрема, зазначає, що «записному літератору» або постачальнику фейлетону необхідна пунктуальна акуратність як насущний хліб: як інструмент віртуозу або пензель живописцю, так само «пишучій братії» необхідна щоденна вправа пером. А ще публіцист переконаний: «для нашого часу» необхідна «сатира, тільки сатира розумна й благородна».

Не позбавлений хронікар і почуття гумору. Скажімо, дотепними постають такі рядки: «Із сьогоднішнього числа я займаю дві квартири. Колишню в Овсяннікова й нову в Шрейдерса. Залишається наробити боргів, а сховатися є куди» [14].

Щоденник приваблює й приказками, порівняннями, ліричними відступами. Наприклад: «Дурень, дурень, а в школі вчився». Або ж: «Краще хоч що-небудь, ніж нічого». Чи взяти захоплення усамітненням і природою: «Миле усамітнення! Нічого не може бути в житті солодшого, чарівнішого за усамітнення, особливо перед лицем квітучої красуні матері Природи, яка усміхається» [14].

Оригінальними постають роздуми про надію, дружбу, декабристів, калмиків, про звичайного гравірувальника, цього «розповсюджувача світла істини», археологію («таємничу матерію історії»). Не залишають байдужими й надзвичайно короткі, буквально штрихові описи Астрахані й Волги, такі ж сконденсовані оціночні характеристики Нижнього Новгорода. Невипадково Л. Більшаков зазначав: «Різноманітність етнічних типів,

соціальних груп, професій, звичаїв. Нехай виділений один (лише один!) штрих, а перед очима виникають портрет, жанрова картина, гострий шарж, усе наповнюється життям, розквітає барвами, стає уявним, відчутним, близьким. Така вона, сила Шевченківського слова!

...Безіменних у щоденнику багато. Безликих – немає» [1, 286].

Свій щоденник Т. Шевченко подарував М. Лазаревському в день його народження 12 липня 1858 року. Уперше ж цей твір зі скороченнями й доопрацюваннями тексту з огляду на цензурні перешкоди з'явився в 1861 – 1862 рр. у журналі «Основа», що теж викликало значний суспільний резонанс. Услід же за Н. Гумницькою можемо стверджувати, що палітра Шевченкового «потужного, інтелектуального Слова містить безліч тонких барв української душі, якими він малює чи не найгеніальніший, найпереконливіший, найоптимістичніший художній твір – портрет майбутньої модерної, духовно переродженої, а отже, вільної України [2].

Загалом публіцистика Т. Шевченка хоч і є невеликою за кількістю, але достатньо якісна та злободенна. Вона позначена рисами, властивими для аналітичних і особливо для художньо-публіцистичних публікацій, зокрема глибоким вивченням дійсності, розкриттям злободенних суспільних питань, удумливими міркуваннями, образністю, емоційною насиченістю, виразною типізацією, добром відповідних мовностилістичних засобів. При цьому авторські твори не належать до класичних жанрів публіцистики, за винятком рецензії про К. Піунову. Утім попри формальні особливості змістово у своїх матеріалах публіцист переймався уболінням за долю рідного народу, порушував питання суспільно-політичної, філософсько-літературної, культурно-естетичної ваги.

Публіцистика Т. Шевченка важлива для оцінювання його світоглядних засад, відображає принципи, якими повинні керуватися прогресивні літератори й журналісти. Вона слугує тим взірцем, яким потрібно користуватися в справі виховання істинних патріотів, державотворців.

Література

1. Большаков Л. Н. «Все он изведаль...» Тарас Шевченко: поиски и находки / Л. Н. Большаков. – К.: Дніпро, 1988. – 543 с.
2. Гумницька Н. Публіцистичне націєтворче Слово Тараса Шевченка: актуальність через століття / Наталія Гумницька. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://incognita.day.kiev.ua/publiczistichne-nacizyetvorche-slovo-tarasa-shevchenka-aktualnist-cherez-stolittya.html>.
3. Єфремов С. Історія українського письменства / Худож. оформл. В. М. Штогриня / Сергій Єфремов. – К.: Феміна, 1995. – 688 с.
4. Ісаєвич Я. Минуле, сучасне і майбутнє народу: проблема спадкоємності української культури в творчості Шевченка / Ярослав Ісаєвич // Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка. – Львів, 1990. – Т. ССХХІ. Праці філологічної секції. – С. 47-56.
5. Куліш П. О. Слово над труною Шевченка / П. О. Куліша // Українська преса. Хрестоматія. Том І. Преса Східної України 60-х років XIX ст. / За ред. д-ра філол. наук, проф. М. Ф. Нечиталюка. – Львів, 1999. – С. 106-107.
6. Макаров Ю. «Шева» живий! / Юрій Макаров. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Publication/3120>. – 2008. – 16 трав.
7. Павлюк М. [Б. н.] // Бажинов І., Генералюк Л., Мовчанок В., Павлюк М., Смілянська В., Чамата Н. Шевченкознавство / І. Бажинов, Л. Генералюк, В. Мовчанок, М. Павлюк, В. Смілянська, Н. Чамата // Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 1926 – 2001: Сторінки історії, 75 / Відп. ред. та упоряд. О. В. Мишанич. – К.: Наук. думка, 2003. – С. 170-189.
8. Річицький А. Тарас Шевченко в світлі епохи (публіцистична розвідка) / А. Річицький. – Вид. 2-ге. – [Б. м.]: Держ. вид-во України, 1925. – 228 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/object.html?id=2849>.
9. Шевченко Т. Автобіографія // Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. / Тарас Шевченко. – К., 2003. – Т. 5. – С. 191-193. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev502.htm>.
10. Шевченко Т. Бенедикт г-жи Піуновой, января 21, 1858 года // Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. / Тарас Шевченко – К., 2003. – Т. 5. – С. 209-210. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev508.htm>.
11. Шевченко Т. Панове субскрибенти! // Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. / Тарас Шевченко. – К., 2003. – Т. 5. – С. 202. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev505.htm>.
12. Шевченко Т. Передмова [до видання: «ГАЙДАМАКИ». Поема Т. Шевченка. Санктпетербург, 1841] // Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. / Тарас Шевченко. – К., 2003. – Т. 5. – С. 201. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev504.htm>.

13. Шевченко Т. Передмова до нездійсненого видання Кобзаря // Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. / Тарас Шевченко. – К., 2003. – Т. 5. – С. 207. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev507.htm>.
14. Шевченко Т. Щоденник // Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. / Тарас Шевченко. – К., 2003. – Т. 5. – С. 9-187. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev501.htm>

Владимир Тарасюк

ПУБЛИЦИСТИКА ТАРАСА ШЕВЧЕНКО: ЖАНРОВЫЕ ФОРМЫ И ПРОБЛЕМАТИКА

Аннотация. В статье рассматривается публицистика Тараса Шевченко. Исследуются ее формы и проблематика.

Ключевые слова: публицист, публицистика, рецензия, дневник, автобиография, жанр.

Volodymyr Tarasyuk

**PUBLICISM OF TARAS SHEVCHENKO: GENRE FORMS AND PROBLEMS
IN THE PRESENT CONTEST**

Resume. The article publicism of Taras Shevchenko is discussed, its forms and problems in the present are investigated.

Key words: publicist, publicism, review, diary, autobiography, genre.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2014 р.

Тарасюк Володимир – канд. філол. наук, доцент кафедри журналістики Ужгородського національного університету.